

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนตาม การรับรู้ของครูกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พระนครศรีอยุธยา เขต 1 และเขต 2 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหาร โรงเรียนตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และเขต 2 2) ศึกษาความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และเขต 2 และ 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้บริหาร โรงเรียนตาม การรับรู้ของครูกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พระนครศรีอยุธยา เขต 1 และเขต 2 โดย สมมติฐานการวิจัยว่าคุณลักษณะของผู้บริหาร โรงเรียน ตามการรับรู้ของครูกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พระนครศรีอยุธยา เขต 1 และเขต 2 มีความสัมพันธ์กัน

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และเขต 2 ซึ่งปฏิบัติหน้าที่อยู่จริงใน ปีการศึกษา 2551 จำนวน 401 โรงเรียน จำนวน 5,415 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พระนครศรีอยุธยา เขต 1 และเขต 2 กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง เครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) ที่ระดับนัยสำคัญ .05 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 359 คน (ยุทธพงษ์ กัยวรรณ. 2543 : 75) และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster or Area Random Sampling) โดยการ จัดกลุ่มตามขนาดของโรงเรียนเป็นเกณฑ์ คำนวณสัดส่วนตามขนาดของโรงเรียน คือ ขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 1 ฉบับ แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ตำแหน่งหน้าที่ในงาน มีลักษณะเป็นแบบ ตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถาม แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 50 ข้อ ถามเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของครู

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถาม แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 53 ข้อ ถามเกี่ยวกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู

การเก็บรวบรวมข้อมูล เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองโดยขอความร่วมมือจากครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และเขต 2 แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปประเด็นที่สำคัญได้ดังต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์สถานภาพ

ครูส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุของครูส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 41 – 50 ปี มากที่สุด ระดับการศึกษาของครูอยู่ในระดับปริญญาตรีมากที่สุด ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน 21 ปีขึ้นไปมากที่สุด และตำแหน่งหน้าที่ในงาน เป็นครู คศ. 2 มากที่สุด

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของครู

คุณลักษณะของผู้บริหาร โรงเรียนตามการรับรู้ของครู ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับ ดังนี้ ด้านมนุษยสัมพันธ์ และความร่วมมือกับชุมชน ด้านความเป็นประชาธิปไตย ด้านการอุทิศตนและเป็นตัวอย่างที่ดีในการทำงาน ด้านความเป็นผู้นำทางวิชาการ ด้านวิสัยทัศน์และความคิดสร้างสรรค์ และด้านความรู้ความสามารถทางการบริหาร

ผลการวิเคราะห์คุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของครู เป็นรายด้านและรายชื่อ สรุปได้ดังนี้

2.1 คุณลักษณะของผู้บริหาร โรงเรียนตามการรับรู้ของครู ด้านวิสัยทัศน์และความคิดสร้างสรรค์ ในภาพรวมอยู่ในระดับ มาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย คือ ผู้บริหารมีความกล้าแสดงออก มีความเชื่อมั่นความรู้ ความสามารถและมีความกระตือรือร้นที่จะปฏิบัติงานอยู่เสมอ มีความสามารถในการวางแผนเพื่อพัฒนาโรงเรียน โดยสอดคล้องกับนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัดและหน่วยงานอื่นๆ ที่ทำงานประสานกันและยอมรับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

2.2 คุณลักษณะของผู้บริหาร โรงเรียนตามการรับรู้ของครูด้านความรู้ความสามารถทางการบริหาร ในภาพรวมอยู่ในระดับ มาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย คือ ผู้บริหารสามารถกำหนดเป้าหมายของการทำงานได้ชัดเจน และอำนวยความสะดวกติดตามการปฏิบัติงานและงบประมาณสินทรัพย์และบัญชีได้อย่างถูกต้อง สามารถเลือกวิธีปฏิบัติอย่างเป็นระบบและเหมาะสมกับงาน และสามารถสร้างการมีส่วนร่วมให้ทุกคนในแต่ละงาน

2.3 คุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของครู ด้านความเป็นผู้นำทางวิชาการ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย คือ สนับสนุนการพัฒนาและประเมินครูให้มีวิชาชีพชั้นสูงอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ส่งเสริม สนับสนุนการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียนให้เป็นส่วนหนึ่งของการปฏิบัติงานประจำวัน เป็นผู้นำ / ผู้แทนกลุ่มในการพัฒนาวิชาการของโรงเรียนกลุ่ม โรงเรียนและชุมชน และส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง

2.4 คุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของครู ด้านการอุทิศตนและเป็นตัวอย่างที่ดีในการทำงาน ในภาพรวมอยู่ในระดับ มาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย คือ ประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างในด้านคุณธรรม จริยธรรม ความรับผิดชอบและค่านิยมที่ดีตามขนบธรรมเนียมประเพณีของไทย ประพฤติ ปฏิบัติตนอยู่ในศีลธรรมอันดี หลีกเลียงอบายมุข และ ปรับปรุงและพัฒนาตนเองทุกด้านอย่างต่อเนื่อง

2.5 คุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของครู ด้านความเป็นประชาธิปไตย ในภาพรวมอยู่ในระดับ มาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย คือ ยึดมั่น กตัญญู เชิดชูสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์อย่างจริงใจ และปลูกฝังให้เกิดขึ้นกับครู มีความรับผิดชอบต่อและมีวินัยในตนเอง และกระทำการทุกอย่างที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง

2.6 คุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของครู ด้านมนุษยสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชน ในภาพรวมอยู่ในระดับ มาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย คือ แต่งกายสะอาด เรียบร้อย มีกิริยาท่าทางสุภาพเหมาะสมกับตำแหน่งเป็นที่ยอมรับของสังคม ใช้วาจาที่สุภาพ มีเหตุผลเป็นที่รักเคารพของครู นักเรียน และให้ความร่วมมือกับชุมชน หน่วยงานภาครัฐ เอกชน ได้อย่างเหมาะสม

3. การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู

ครูมีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานในภาพรวม อยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าทุกด้าน อยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับ ดังนี้ ด้านนโยบายและการบริหาร ด้านความสำเร็จของงาน ด้านการปกครองบังคับบัญชา ด้านความสัมพันธ์กับบุคลากรในโรงเรียน ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งงาน ด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติ ด้านสภาพการทำงาน ด้านความรับผิดชอบ ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ ด้านเป็นอยู่ส่วนตัว ด้านความมั่นคงปลอดภัยในการทำงาน และ ด้านเงินเดือนและสิทธิประโยชน์

ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูเป็นรายด้านและรายข้อสรุปได้ดังนี้

3.1 ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู ด้านความสำเร็จของงาน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย คือ รู้สึกภาคภูมิใจในผลงานที่ได้ทำไปแล้ว สามารถปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายสำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี ความสำเร็จของงานเป็นผลมาจากการใช้ทักษะประสบการณ์แก้ไขปัญหา และงานที่ได้รับมอบหมายเป็นงานที่ถนัดและสนใจ

3.2 ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูด้านการได้รับการยอมรับนับถือ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย คือ หลักและวิธีการปฏิบัติงานของท่านสามารถเป็นแบบอย่างแก่เพื่อนร่วมงานได้ ได้รับความไว้วางใจจากผู้บริหารโรงเรียน เพื่อนร่วมงานให้การยอมรับโดยรับฟังความคิดเห็นของท่าน และความรู้ความสามารถได้รับการยกย่องจากผู้ร่วมงาน

3.3 ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งงาน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย คือ ผู้บริหารโรงเรียนสนับสนุนให้มีโอกาสเพิ่มพูนประสบการณ์วิชาชีพ เช่น ประชุม สัมมนา อบรม ศึกษาดูงานและศึกษาต่อ งานที่ปฏิบัติมีโอกาสพัฒนาทักษะในอาชีพ และหน่วยงานที่ปฏิบัติอยู่มีกระบวนการพิจารณาความดีความชอบอย่างยุติธรรม

3.4 ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย คือ มีความมั่นคงในการปฏิบัติงานในหน้าที่ได้นานเท่าที่ ต้องการ ลักษณะงานตรงตามความสามารถที่มีอยู่ และได้รับมอบหมายงานที่เกิดจากความรู้อ ความสามารถ

3.5 ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูด้านความรับผิดชอบ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย คือ ภูมิใจที่มีโอกาสรับผิดชอบงานที่ปฏิบัติอยู่ มีอิสระในการปฏิบัติงาน และการตัดสินใจในงานที่รับผิดชอบและผู้บริหารโรงเรียนมีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบด้วยความเสมอภาค

3.6 ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูด้านนโยบายและการบริหาร ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย คือ โรงเรียนมีการกำหนดหน้าที่ของครูอย่างชัดเจน เป็นลายลักษณ์อักษร ผู้บริหารโรงเรียนเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายทำแผน การปฏิบัติราชการของโรงเรียน และผู้บริหารโรงเรียนให้คำแนะนำและช่วยเหลือในการปฏิบัติงานของครู

3.7 ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูด้านการปกครองบังคับบัญชาในภาพรวมอยู่ในระดับ มาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย คือ ผู้บริหารโรงเรียนมีความสามารถในการปกครองและการบริหารเป็นอย่างดี ผู้บริหารโรงเรียนมอบหมายงานได้อย่างชัดเจนและกระจายงานอย่างยุติธรรม และผู้บริหารโรงเรียนพิจารณาให้ความดีความชอบอย่างยุติธรรม

3.8 ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูด้านความสัมพันธ์กับบุคลากรในโรงเรียน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย คือ ผู้บริหารโรงเรียนให้ความช่วยเหลือด้วยความเต็มใจเมื่อมีปัญหา ไม่ว่าจะเป็นเรื่องงานหรือเรื่องส่วนตัว เมื่อมีปัญหาในการปฏิบัติงานเพื่อนร่วมงานให้ความช่วยเหลือด้วยความเต็มใจ และบรรยากาศในที่ทำงาน มีความกลมเกลียวสามัคคีเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

3.9 ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูด้านเป็นอยู่ส่วนตัว ในภาพรวมอยู่ในระดับ มาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย คือ การปฏิบัติงานในหน้าที่ทำให้สามารถอยู่ร่วมกับครอบครัวได้ในปัจจุบัน และ ลักษณะของงาน ทำให้มีเวลาให้ครอบครัวมากขึ้น

3.10 ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูด้านเงินเดือน และสิทธิประโยชน์ในภาพรวมอยู่ในระดับ มาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย คือ เงินเดือนประจำและรายได้พิเศษอื่น ๆ ได้รับเพียงพอที่จะช่วยให้มาตรฐานการดำรงชีพดีขึ้น คิดว่าเงินเดือนและรายได้พิเศษที่ได้รับปัจจุบันคุ้มค่ากับปริมาณงานที่ปฏิบัติอยู่ และเงินเดือนและสวัสดิการที่ได้รับเหมาะสมกับงานที่รับผิดชอบ

3.11 ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูด้านสภาพการทำงาน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย คือ มีความพึงพอใจในสภาพทั่ว ๆ ไปของโรงเรียน มีสภาพจิตใจที่ดีเมื่อทำงานในโรงเรียน และสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ โรงเรียนเอื้อต่อการทำงานที่มีประสิทธิภาพ

3.12 ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูด้านความมั่นคงปลอดภัยในการทำงาน ในภาพรวมอยู่ในระดับ มาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย คือ งานที่ทำอยู่เป็นอาชีพที่มั่นคงและสามารถช่วยให้ดำรงชีพอยู่ได้ตามศักยภาพ ผู้บริหารโรงเรียนให้ความคุ้มครอง และรับผิดชอบต่อการปฏิบัติงานที่มอบหมาย

4. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของครูกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และเขต 2

ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้บริหาร โรงเรียนตามการรับรู้ของครูกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และเขต 2 มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยความสัมพันธ์อยู่ในระดับค่อนข้างสูง

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้บริหาร โรงเรียนตามการรับรู้ของครูกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และเขต 2 สรุปข้อค้นพบได้สาระสำคัญ ดังนี้

1. ผลการวิจัยคุณลักษณะของผู้บริหาร โรงเรียนตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และเขต 2 พบว่า ทุกด้าน อยู่ในระดับมากซึ่งจากผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ไกรสิทธิ์ กลิ่นสุวรรณ (2546 : บทคัดย่อ) ที่พบว่าครูผู้สอนมีความพึงพอใจมากต่อการบริหารโรงเรียนของผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำสูงและผู้บริหารมีความเป็นประชาธิปไตยมาก และยังสอดคล้องกับ ผลการวิจัยของ สมิทธิรา สาลิกา (2542 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษาลักษณะความเป็นนักพัฒนาการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า ลักษณะความเป็นนักพัฒนาการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนทั้งในภาพรวมและรายองค์ประกอบอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับ สุนทรพรหมทอง (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาคุณลักษณะทางการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดตรัง ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดตรังมีคุณลักษณะทางการบริหารโดยรวม 8 ด้าน ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 85 และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สัมฤทธิ์ สุเพ็ญศิลป์ (2546 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาคุณลักษณะตามเกณฑ์มาตรฐานผู้บริหารการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ผู้ช่วยผู้บริหารและครูอาจารย์ พบว่า เกณฑ์มาตรฐานผู้บริหารการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์โดยส่วนรวมอยู่ในระดับมาก

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหาร โรงเรียนทุกคนก่อนที่จะเป็นผู้บริหารโรงเรียนนั้นต้องได้รับการอบรมพัฒนาก่อนเข้าสู่ตำแหน่ง ซึ่งหลักสูตรการอบรมนั้นครอบคลุมการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนทุกด้าน โดยผู้บริหารโรงเรียนสามารถนำมาปรับใช้ในการปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ภารกิจของผู้บริหาร โรงเรียนปัจจุบันมีการตรวจสอบและประเมินผลสถานศึกษา และมีการบริหารงานในรูปคณะกรรมการดำเนินงานในแต่ละเรื่อง แต่ละฝ่ายมีการประชุมปรึกษาหารือให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระเป็นลักษณะของประชาธิปไตยมากกว่าการสั่งการ จากการดำเนินงานต่างๆ อาจทำให้ครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหาร โรงเรียนตามการรับรู้ของครูในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และในระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานั้น ส่วนใหญ่ได้ดำเนินงานตามโครงการเพิ่มและพัฒนาศักยภาพครูและผู้บริหาร โรงเรียน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาระบบบริหารงานบุคคลให้มีประสิทธิภาพ เพื่อส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนาครู และผู้บริหารโรงเรียนให้สามารถปฏิบัติงานตามสายงานและ

มาตรฐานวิชาชีพอย่างมีประสิทธิภาพ โดยจัดให้มีการอบรม ประชุม สัมมนา ศึกษางานและ ส่งเสริม ยกย่อง เชิดชูเกียรติครูและผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งการดำเนินการตามโครงการนั้นอาจส่งผล ให้ผู้บริหารโรงเรียนมีคุณลักษณะทุกด้านตามการรับรู้ของครูอยู่ในระดับมากเช่นกัน

นอกจากนี้เมื่อผู้บริหารโรงเรียนปฏิบัติหน้าที่ในฐานะผู้บริหารโรงเรียนนั้นต้องปรับ บทบาทการบริหารให้สอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน เพราะผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้นำและผู้ประสาน ความร่วมมือจากทุกฝ่ายให้ร่วมกันจัดการศึกษาตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545

จากผลการวิจัย พบว่า คุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนด้านมนุษยสัมพันธ์และ ความร่วมมือกับชุมชนมีระดับมากที่สุดสอดคล้องกับ (วิจิตร วรุตบางกูร และสุพิชญา ธีรกุล. 2533 : 18) ที่กล่าวว่า คุณลักษณะที่สำคัญของมนุษยสัมพันธ์ คือ ยิ้มแย้มแจ่มใส มีความเสมอต้นเสมอ ปลาย ยกย่องชมเชย รับฟังความคิดเห็นของคนอื่น มีความยืดหยุ่น เปิดเผยเป็นกันเอง และ สอดคล้องกับ ครูอ่วม (2541 : 12) ที่เสนอคุณลักษณะของผู้บริหารในฝัน 4 ด้าน ซึ่งในด้านสังคม คือ ยิ้มแย้มแจ่มใส มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีศิลปะในการพูด ให้เกียรติผู้อื่น เคารพในความแตกต่าง ระหว่างบุคคล รวมทั้งชอบทำงานเป็นทีม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารโรงเรียนจำเป็นต้องมีมนุษย สัมพันธ์ที่ดี ซึ่งนโยบายการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมทำให้ผู้บริหารโรงเรียนต้องพัฒนาและ มีความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลทั่วไปทั้งภายในหน่วยงาน หน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะ ความสัมพันธ์กับชุมชน เพื่อให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียน และเป็นการช่วยให้ สามารถระดมทรัพยากรในท้องถิ่นมาช่วยในการพัฒนาการจัดการศึกษามากขึ้น

และจากผลการวิจัย พบว่า คุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของครูด้าน ความรู้ความสามารถทางวิชาการอยู่ในระดับมาก แต่ก็เป็นคุณลักษณะที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดสอดคล้อง กับงานวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ที่พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาส่วนใหญ่ สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีและมีปัญหามากที่สุดในการบริหารงานวิชาการ (ประคอง รัศมีแก้ว. 2545 : 100) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี ซึ่งอาจส่งผล ทำให้คุณลักษณะด้านความรู้ความสามารถทางวิชาการด้อยกว่าคุณลักษณะด้านอื่น ๆ ซึ่งอาจเป็น เพราะงานวิชาการต้องการความเชี่ยวชาญเฉพาะเรื่อง ปกติงานวิชาการเป็นภารกิจหลักในการ บริหารงานในโรงเรียนน่าจะต้องมีคุณภาพมากกว่าด้านอื่น ๆ

2. ผลการวิจัยความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และเขต 2 พบว่า ครูมีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานใน ภาพรวม อยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าทุกด้าน อยู่ในระดับมากเช่นกันสอดคล้อง กับผลการวิจัยของ นฤมล มุลา (2542 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของ

ครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสระแก้ว พบว่า ครูมีความพึงพอใจ การปฏิบัติงานด้านนโยบายและการบริหาร อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับ เกษม คำศรี (2547 : บทคัดย่อ) ที่พบว่า ข้าราชการครูสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี มีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานโดยรวมอยู่ในระดับมาก และยังคงสอดคล้องกับ สิทธิโชค ศรีวิเชียร (2550 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษาความพึงพอใจของบุคลากรที่มีต่อการปฏิบัติงานในโรงเรียน เพชรเกษม พบว่า บุคลากรในโรงเรียนมีความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานโดยรวมอยู่ในระดับมาก และยังคงสอดคล้องกับผลการวิจัยของ นภัสวรรณ ทศนาญชลี (2540 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษาความพึงพอใจ ในการทำงานของข้าราชการครูกรุงเทพมหานครตามทฤษฎีจูงใจและปัจจัยห้าของ เฮอริชเบอร์ค พบว่า ข้าราชการครูมีความพึงพอใจในการทำงานมากต่อปัจจัยทุกด้าน ยกเว้นด้านเงินเดือนและ ประโยชน์เกี่ยวกับที่พื่อน้อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะปัจจุบันข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา มีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงานมากยิ่งขึ้นเนื่องจากทุกโรงเรียนเร่งพัฒนาคุณภาพการจัดการ การศึกษาโดยการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน รวมทั้งมีการประเมินสถานศึกษาจาก สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ทำให้ครูมีความกระตือรือร้น ที่จะทำงานพัฒนางานและเก็บผลงานอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้โรงเรียนส่วนใหญ่ใช้หลักการบริหาร แบบมีส่วนร่วมซึ่งครูเป็นบุคคลสำคัญในการร่วมกันกำหนดนโยบายและวางแผนการดำเนินงาน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาที่พบว่า ครูมีความพึงพอใจมากที่สุด ด้านนโยบายและการบริหาร

นอกจากนี้ถึงแม้ว่าปัจจุบันครูมีโอกาสก้าวหน้าในอาชีพมากขึ้นโดยการเข้ารับการประเมิน เพื่อขอมีขอเลื่อนวิทยฐานะ มีผลทำให้ได้รับเงินเดือนและสิทธิประโยชน์เพิ่มมากขึ้น ทำให้ครูมี ความพึงพอใจในระดับมาก แต่จากการศึกษาก็พบว่าพึงพอใจเป็นลำดับสุดท้าย ซึ่งปัจจัย ที่ก่อให้เกิดความพึงพอใจในงานมีหลายประการ เฮอริชเบอร์ค (ลดาวัลย์ รุจเศรณี. 2547 : 5 ; อ้างอิงจาก Herzberg. 1959. **The Motivation to Work.**)

3. ผลการวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของ ครูกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และเขต 2 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของ ครูกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู มีความสัมพันธ์กันในระดับค่อนข้างสูงเป็นไปตาม สมมุติฐานที่ตั้งไว้และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ไกรสิทธิ์ กลิ่นสุวรรณ (2546 : บทคัดย่อ) ที่พบว่าครูผู้สอนมีความพึงพอใจมากต่อการบริหารโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียนที่มีความเป็น ประชาธิปไตยมาก และยังคงสอดคล้องกับ บอกลอร์ (นิศานาด บุญสูง. 2544 : 59 ; อ้างอิงจาก Bogler. 1999) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่องการประเมินปัจจัยพฤติกรรมของครูใหญ่ต่อความพึงพอใจใน

การปฏิบัติงานของครู ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบความเป็นผู้นำของครูใหญ่ มีผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู

จากความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของครูกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู มีความสัมพันธ์ทางบวกโดยมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ทวีศักดิ์ กวยะปานิก (2547 : บทคัดย่อ) ซึ่งทำการศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารกับสภาพขวัญในการปฏิบัติงานของครู-อาจารย์วิทยาลัยเทคนิค สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 1-6 ในช่วงปฏิรูปการอาชีวศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา พบว่า พฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารกับขวัญในการปฏิบัติงานของครู-อาจารย์วิทยาลัยเทคนิค มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และสุทิน ฉิ่งทองคำ (2542 : บทคัดย่อ) ที่พบว่า พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาเขตการศึกษา 1 มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของหัวหน้าหมวดวิชา และยังสอดคล้องกับ สิริชัย พลัฒพิบูลย์ (2547 : บทคัดย่อ) ที่พบว่า พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงครามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้สร้างแรงจูงใจให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชาให้ปฏิบัติงานด้วยความสมัครใจ ความตั้งใจ มีความวิริยะอุตสาหะ ตลอดจนสร้างความพึงพอใจในงานที่ครูปฏิบัติงานอย่างเต็มที่และเต็มความสามารถนั้น มีผลมาจากความพึงพอใจ หากครูไม่มีความพึงพอใจในสภาพการทำงานหรือรูปแบบพฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารแล้วก็จะส่งผลให้ไม่เต็มใจในการปฏิบัติงาน ขาดความกระตือรือร้นหรือไม่ปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถ และปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสามารถในการปฏิบัติงานของครูได้แก่ ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นปัจจัยที่มีมูลเหตุจูงใจในการทำงาน และสิ่งแวดล้อมในการปฏิบัติงาน เพราะผู้บริหารโรงเรียนเป็นบุคคลที่มีความสำคัญในอันที่จะควบคุม ดูแลให้ครู อาจารย์ปฏิบัติหน้าที่การจัดการเรียนการสอนให้มีคุณภาพ เพื่อบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ ผู้บริหารที่ประสบความสำเร็จในการบริหารโรงเรียน มักจะเป็นผู้บริหารที่มีคุณลักษณะและพฤติกรรมอันเป็นการสร้างศรัทธา ความยอมรับความพึงพอใจให้เกิดขึ้นกับบุคลากรในโรงเรียน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะของการวิจัยครั้งนี้ เป็นข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ และข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้

1.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรให้ความสำคัญกับคุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนด้านความเป็นผู้นำทางวิชาการ โดยการจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับความเป็นผู้นำทางวิชาการ

1.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรให้ความสำคัญกับคุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนด้านความรู้ความสามารถทางการบริหาร โดยการจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับความรู้ความสามารถทางการบริหาร

1.3 ผู้บริหารโรงเรียนต้องได้รับการพัฒนาคุณลักษณะของตนเองในด้านวิชาการและความสามารถทางการบริหาร โดยการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม ศึกษาดูงาน อบรม ประชุม สัมมนาเชิงปฏิบัติการ

1.4 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ควรให้ความสำคัญด้านเงินเดือนและสิทธิประโยชน์ของครู โดยการปรับเงินเดือนให้เทียบเท่ากับข้าราชการอื่น ตลอดจนจัดสวัสดิการให้สอดคล้องกับความเป็นจริง

1.5 ผู้บริหารโรงเรียนควรให้การดูแลเอาใจใส่ครูด้านความมั่นคง ปลอดภัยในการทำงานโดยมอบหมายงานให้เหมาะสม สอดคล้องกับความรู้ความสามารถของครู ตลอดจนปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ วินัย จรรยาบรรณ คุณธรรม จริยธรรมอย่างเคร่งครัด

1.6 ครูควรปฏิบัติงานให้ตรงกับความรู้ความสามารถของตนเอง และปฏิบัติตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มใจ เต็มความสามารถเป็นสำคัญ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยในครั้งต่อไป

2.1 ศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนในด้านความเป็นผู้นำทางวิชาการ

2.2 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

2.3 ศึกษาความสัมพันธ์คุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของครูกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูจำแนกตามรายด้าน

2.4 ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับเรื่องคุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อการบริหารโรงเรียนทั้ง 4 งาน คือ การบริหารวิชาการ การบริหารบุคคล การบริหารการเงินและงบประมาณ และการบริหารทั่วไป เพื่อประโยชน์ต่อการบริหารงานยิ่งขึ้น

2.5 ควรศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูจำแนกตามเพศ อายุ ประสบการณ์ และเงินเดือน